

«Утверждено»
Директор
Исмамов Р.А./
Приказ №80
31.08.2021 г.

2021-2022 учебный год

Рабочая программа учебного предмета «Родной (тат) язык» на уровень основного общего образования разработана в соответствии с ООП ООО МБОУ «СОШ №3 г.Азнакаево», с федеральными государственными образовательными стандартами и определяет планируемые результаты и содержание предмета. В МБОУ СОШ №3, согласно учебному плану, в 5-9-х классах на преподавание родного (тат) языка предусмотрено 348 часов. Согласно учебному плану, в каждом классе на преподавание родного (тат) языка рассматривается следующее количество часов:

V класс – 2 часа – 70 часов;
VI класс – 2 часа – 70 часов;
VII класс – 2 часа – 70 часов;
VIII класс – 2 часа – 70 часов;
IX класс – 2 часа – 68 часов.
Итого: 348 часов

Освоение программы 5-9 классов предусматривает формирование у них следующих **личностных результатов**:

- уважительное отношение к татарскому языку как средству межличностного и межкультурного общения и желание изучить его на должном уровне;
- оценивание жизненных ситуаций, исходя из общечеловеческих норм;
- целостный, социально-ориентированный взгляд на мир в его органичном единстве и разнообразии народов, культур и религий;
- доброжелательное отношение, уважение и толерантность к другому народу, компетентность в межкультурном диалоге.

К **метапредметным результатам** обучения татарскому языку относятся:

- умение определять понятия, создавать обобщения, устанавливать аналогии, классифицировать, самостоятельно выбирать основания и критерии для классификации, устанавливать причинно-следственные связи, строить логическое рассуждение, умозаключение (индуктивное, дедуктивное, по аналогии) и делать выводы;
- владение культурой активного использования словарей и других поисковых систем;
- умение организовать учебную деятельность, понимая порядок работы, и находить для этого эффективные приемы;
- умение оценивать качество работы, опираясь на определенные критерии;
- умение анализировать и понимать причины удач и неудач в учебе;
- умение работать индивидуально и в группе: находить общее решение и разрешать конфликты на основе согласования позиций и учета интересов;
- компетентность в области использования информационно-коммуникационных технологий.

Предметные результаты обучения татарскому языку по каждой изучаемой теме приводятся в тематическом планировании в графе **характеристика основных видов деятельности учащихся**.

По видам речевой деятельности предусматриваются следующие результаты:

в говорении

1) диалогическая речь:

умение вести диалоги этикетного характера, диалог-расспрос, диалог-побуждение к действию, диалог-обмен мнениями, комбинированные диалоги.

Объём диалога: каждый участник диалога должен произнести 6-8 реплик (5–7 классы), 8-10 реплик (8–9 классы). Продолжительность диалога: 1–2 мин. (9 класс).

2) **Монологическая речь:** умение пользоваться основными коммуникативными типами речи: описанием, сообщением, рассказом (включающим эмоционально-оценочные суждения), рассуждением (характеристикой) с высказыванием своего мнения и краткой аргументацией с опорой и без опоры на прочитанный или услышанный текст, либо заданную коммуникативную ситуацию.

3) уникальную ситуацию.

Объём монологического высказывания: 8-10 фраз (5–7 классы); 10-15 фраз (8–9 классы). Продолжительность монолога: 2 мин (9 класс).

в аудировании

дальнейшее развитие и совершенствование восприятия и понимания на слух аутентичных аудио и видеотекстов с разной глубиной проникновения в их содержание (с пониманием

основного содержания, с выборочным и полным пониманием воспринимаемого на слух текста) в зависимости от коммуникативной задачи и функционального типа текста.

Аудирование с полным пониманием содержания осуществляется на несложных текстах, построенных на полностью знакомом учащимся языковом материале. Время звучания текстов для аудирования – до 1 мин.

Аудирование с выборочным пониманием нужной или интересующей информации предполагает умение выделить значимую информацию в одном или нескольких аутентичных коротких текстах прагматического характера, опуская избыточную информацию. Время звучания текстов для аудирования: до 1,5 мин.

в чтении

умение:

- читать и понимать несложные тексты в языковом плане с различной глубиной и точностью проникновения в их содержание (в зависимости от вида чтения): с пониманием основного содержания (ознакомительное чтение); с полным пониманием содержания (изучающее чтение); с выборочным пониманием нужной или интересующей информации (просмотровое/поисковое чтение);
- формулировать простые выводы на основе информации, которая содержится в тексте;
- прогнозировать содержание книги по ее названию и оформлению, содержанию сообщения, по внешним признакам (основной странице и т.д.).

в письме

умение:

- писать короткие поздравления с днем рождения и другими праздниками, выражать пожелания (объемом 18-20 слов, включая адрес);
- заполнять формуляры, бланки (указывать имя, фамилию, пол, гражданство, адрес);
- писать личное письмо с опорой и без опоры на образец (расспрашивать адресата о его жизни, делах, сообщать то же самое о себе, выражать благодарность, давать совет, просить о чём-либо). Объем личного письма: 80 слов, включая адрес;
- составлять короткие рассказы;
- описывать картины;
- составлять план, тезисы письменного сообщения, кратко излагать результаты проектной деятельности.

Основное содержание учебного предмета

5-9 классы

Содержание учебного предмета отбирается с учетом интересов учащихся в соответствии с их возрастными особенностями, потребностей общения, психо-физиологических возможностей; служит развитию универсальных учебных действий и формированию личностных ценностей. Оно состоит из следующих тем:

1. Школьная жизнь. Учёба. Правила успешной учёбы. Учебные принадлежности. Мир книг. В библиотеке. Интернет. Проблема самообразования.

2. Я – помощник в домашних делах. Домашние дела. Помощь старшим, родителям. Покупки в магазине. Участие в домашних делах. Оценивание человеческих поступков. Похвала за добрые дела.

3. Мои друзья, мои ровесники. Мой самый близкий друг. Отдых с друзьями. Настоящая дружба. Правила общения и дружбы с ровесниками. Участие подростков в полезном труде.

4. Отдых. Свободное время. Любимые занятия. Различные способы виртуального общения. Места отдыха (кино, театр, парк, кафе и т.д.) Путешествия.

5. Старшие и мы. Взаимоотношения старших и младших в семье. Умение просить разрешение. Уважительное отношение к старшим.

6. Праздники. Поздравление с праздником. В гостях. Любимые блюда. Правила поведения за столом. День рождения. Национальные праздники. Национальные блюда.

7. Спорт и здоровье. Правила здорового образа жизни. Зимние и летние виды спорта. Любимый вид спорта. Спорт и отдых. Современные спортивные сооружения. Знаменитые татарские спортсмены. Международный спорт.

8. Природа и мы. Природа Татарстана. Времена года. Охрана природы. Экологические проблемы. Человек и окружающая среда. Наши четвероногие и пернатые друзья.

9. Республика Татарстан. Географическое положение, население, климат Татарстана. Животный и растительный мир Татарстана. Жизнь в городе и в селе. Транспорт. Достижения Республики Татарстан. Народы, проживающие в Татарстане. Казань – столица Татарстана. Культура и искусство татарского народа. Татарстан в годы Великой Отечественной войны.

10. Выбор профессии. Проблема выбора профессии. Новые профессии. Потребность в профессиях на рынке труда. Учебные заведения.

Лингвистические знания и навыки

Лексическая сторона речи

Активные лексические единицы в пределах тем общения, предусмотренных программой (до 1000 слов). Простые устойчивые выражения. Общая лексика для татарского и русского языков. Заимствованные слова. Синонимы. Антонимы. Омонимы. Способы словообразования: производные, парные, сложные и составные слова. Наиболее продуктивные словообразовательные аффиксы. Многозначные слова. Образцы татарского речевого этикета – клише (обращение, выражение просьбы, предложение, отказ от предложения, извинение, выражение желания, согласие, несогласие, выражение удивления, выражение недовольства, выражение благодарности и уважения).

Грамматическая сторона речи

Активные разряды самостоятельных частей речи.

Имя существительное.

Нарицательные и собственные имена существительные. Изменение существительных по падежам и принадлежности. Порядок присоединения аффиксов к существительным.

Имя прилагательное. Основная, сравнительная, превосходная степени прилагательных. Производные прилагательные.

Числительное. Количественные и порядковые числительные (до 1000).

Наречие. Разряды наречий: наречия образа действия (*тиз, акрын, жәяү*), меры и степени (*күп, аз, берәз*), сравнения-уподобления (*татарча, русча, зурларча*), времени (*иртәгә, бүген, жәен, кичен*), места (*анда, еракта, уңга, сулга*).

Местоимение. Личные, вопросительные, указательные (*бу, әнә, теге, менә*), определительные (*барлык, бөтен, үз, һәр*), неопределенные (*әллә кем, әллә нинди, ниндидер*), отрицательные (*беркем, бернәрсә, һичкем*) местоимения.

Глагол. Изъявительное наклонение. Настоящее, прошедшее определенное, прошедшее неопределенное, будущее определенное, будущее неопределенное время глагола. Спряжение глагола в утвердительной и отрицательной формах.

Повелительное наклонение. Формы 2 и 3 лица ед. и мн. числа глагола повелительного наклонения. Особенности ударения в глаголах повелительного наклонения.

Желательное наклонение. Формы 1 лица ед. и мн. числа глаголов желательного наклонения.

Условное наклонение. Спряжение глаголов условного наклонения в утвердительной и отрицательной формах.

Аналитические глаголы, выражающие начало, продолжение, завершение действия (*укый башлады, укып тора, укып бетерде*); аналитические формы, выражающие желание (*барасым килә*), возможность/невозможность (*бара алам, бара алмыйм*).

Имя действия.

Инфинитив с модальными словами (*кирәк (түгел), тиеш (түгел), ярый (ярамый)*).

Причастие. Формы причастий настоящего, прошедшего времени: *-учы/-үче; -а/-ә, -ый/-и торган; -ган/-гән, -кан/-кән*.

Деепричастие. Формы деепричастий на *-ып/-еп/-п; -гач/-гәч, -кач/-кәч; -ганчы/-гәнче, -канчы/-кәнче*.

Служебные части речи.

Послелог: *белән, турында, өчен, кебек кадәр, соң, аша*. Употребление послелогов с существительными и местоимениями.

Послеложные слова: *алдында, артында, астында, өстендә, эчендә, янында*. Функции послелогов и послеложных слов в предложении.

Союзы. Собираательные союзы: *һәм, да – дә, та – тә*; противительные союзы: *ләкин, тик, әмма, ә*; подчинительные союзы: *чөнки, әгәр*.

Частицы: (*-мы/-ме, бик, түгел, тагын, әле, -чы/-че, гына/генә, кына/кенә*), их правописание.

Синтаксис. Типы предложений по цели высказывания: повествовательное, вопросительное, побудительное предложения. Порядок слов в татарском предложении. Утвердительные и отрицательные предложения. Простое предложение с простым глагольным сказуемым (*Мин татарча беләм*), с именным сказуемым (*Безнең гаиләбез тату*) и составным глагольным сказуемым (*Мин укырга яратам*). Простое распространенное предложение. Предложение с однородными членами. Предложения с сочинительными и подчинительными союзами.

Сложноподчиненные предложения времени, образованные с помощью парных относительных слов: *кайчан-шунда* (*шул вакытта, шул чагында*); синтетический тип придаточного времени, образованного с помощью форм деепричастия с аффиксами: *-гач/-гәч, -ганчы/-гәнче*; аналитический тип придаточного места, образованного с помощью парных относительных слов *кайда-шунда, кая-шунда, кайдан-шуннан*; аналитический тип придаточного цели, образованного с помощью одинарного относительного слова *шуның өчен*; синтетический тип придаточного причины, образованного с помощью послелога *өчен*; аналитический тип придаточного причины, образованного с помощью одинарных относительных слов *шуңа күрә, шул сәбәпле*; синтетический тип придаточного условия, образованного с помощью глаголов условного наклонения с аффиксом *-са/-сә*; синтетический тип придаточного уступки, образованного с помощью глаголов уступительной модальности.

Рассмотрено»
Руководитель МО
/ / Тинбакова Р.В./
протокол №1
31.08.2021 г

«Согласовано»
Заместитель директора
по учебной работе
/ / Фаттахов Д.М./
31.08.2021 г.

РАБОЧАЯ ПРОГРАММА
по родному (татарскому – 1) языку
5 класса
Имайкиной Рушании Фанисовны,
учителя первой квалификационной категории
муниципального бюджетного образовательного учреждения
«школы №3 г. Азнакаево» Азнакаевского муниципального района
Республики Татарстан

Рассмотрено на заседании
педагогического совета
протокол №1 от 31.08.2021

2021-2022 учебный год

5 нче сыйныфта туган телдән(тат.) эш программасы мәктәпнең төп гомуми белем бирүнең төп белем бирү программасына, федераль дөүләт белем бирү стандартларына нигезләнеп төзелгән.

Мәктәпнең 2021-2022 нче уку елына укуыту планы буенча 5 нче сыйныфта туган тел (тат.) дәресләренә атнага 2 сәгать (елга 70 сәгать) вакыт бирелә.

5 нче сыйныф курсы өчен арадаш аттестация эше контроль эш формасында үткәрелә.

Укытуның планлаштырылган нәтижәләре

Шәхескә кагылышлы нәтижәләр:

- укучыларда күпмилләтле жирлектә яшәүче халыкларга карата ихтирамлык, гражданлык бердәйлегә хисләре формалаштыру;
- *туган җир, Ватан* төшенчәләре, үз культураң аша дөнья культуранына карата ихтирам тәрбияләү, аны өйрәнү теләге формалаштыру;
- үзлегеннән белемнән арттыру һәм үз-үзеннән тәрбияләү нигезендә, үз эшчәнлегеннән оештыра алу осталыгын формалаштыру;
- әхлакый кагыйдәләрдә ориентлашу, аларны үтәүнең мәжбүрилеген аңлау;
- әдәби әсәрләрдә төрле тормыш ситуацияләренә һәм геройларның гамәлләренә гомумкешелек нормаларыннан чыгып бәя бирә белү.

Метапредмет нәтижәләре:

Төп белем бирү баскычында татар теле, танып белү чарасы буларак, укучыларның фикер йөртү, интеллектуаль һәм ижади сәләтләрен үстерүгә, шулай ук, реаль тормышта туган проблемаларны хәл итү өчен кирәк булган универсаль уку гамәлләрен формалаштыруга хезмәт итә.

Танып белү нәтижәләре:

- фикерләүне үстерү белән бәйле психик функцияләр: логик фикерләү, сәбәп-нәтижә бәйләнешләрен табу, индуктив, дедуктив фикерли белү;
- ижади һәм эзләнү характерындагы проблеманы билгеләү, аларны чишү өчен алгоритм төзи белү;
- объектларны чагыштыру, классификацияләү өчен уртак билгеләрне билгели белү;
- төп мәгълүматны аеру, укылган яки тыңланган мәгълүматның эчтәлегенә бәя бирә белү;
- тиешле мәгълүматны табу өчен, энциклопедия, белешмәләр, сүзлекләр, электрон ресурслар куллана белү.

Регулятив нәтижәләр:

- уку хезмәтендә үзгә максат куя, бурычларны билгели белү, ихтыяр көче, максатчанлык, активлык кебек сәләтләр формалашу;
- эш тәртибен аңлап, уку эшчәнлеген оештыра, нәтижәле эш алымнарын таба белү;
- билгеләгән критерийларга таянып, эш сыйфатына бәя бирә белү;
- укудагы уңышларның, уңышсызлыklarның сәбәбен аңлый, анализлый белү.

Коммуникатив нәтижәләр:

- әңгәмәдәшеннән фикерен тыңлый, аңа туры килерлек җавап бирә белү;
- әңгәмәдәш белән аралашу калыбын төзи белү;
- аралашучанлык, хислелек, эмпатия хисләре формалашу;
- парларда һәм күмәк эшли белү.

—

Предмет нәтижәләре:

Укучылар өйрәнәчәк:

Сөйләмдә

4) диалогик сөйләм:

этикет характерындагы диалог, диалог-сораштыру, эшчәнлеккә тарта торган диалог, диалог-фикер алышу, катнаш диалоглар алып бара белергә. Диалог күләме: диалогта һәр катнашучы 6-8 реплика әйтергә тиеш.

5) монологик сөйләм:

сөйләмнең төп коммуникатив типларын куллана белергә: укылган яки тыңланган текстка, яки бирелгән коммуникатив ситуация буенча тасвирлама, хәбәр, хикәя (эмоциональ-бәяләү фикерен керткән). Монолог күләме: 8-10 фраза.

Тыңлап аңлауда

төрле тирәнлектәге эчтәлекке аудио һәм видеотекстларны ишетеп аңлауны һәм кабул итүне коммуникатив бурычларга һәм текстның функциональ типларына бәйле алга таба үстерергә һәм камилләштерергә (төп эчтәлекне аңлап, сайлап алып һәм ишеткән текстны тулысынча аңлап).

Кирәкле яки кызыксындырган мәгълүматны сайлап аңлау өчен тыңлау әһәмиятле мәгълүматны бер яки берничә кыска тексттан артык материалны калдырып аерып алу осталыгын күздә тоту. Тыңлап аңлау өчен текстның яңгырау вакыты – 1,5 минутка кадәр.

Укуда

эчтәлеккә төрле тирәнлектә һәм төгәллектә үтеп керү белән авыр булмаган текстларны укый һәм аңлый белергә (уку төренә бәйле): төп эчтәлекне аңлап (танышып уку); эчтәлекне тулысынча аңлап (өйрәнеп уку); текстта булган мәгълүмат нигезендә гади нәтижеләр формалаштыра белергә;

Язуда

туган көнгә һәм башка бәйрәмнәргә кыска котлаулар яза, теләкләр белдерә белергә (адресны керттеп, 18-20 сүз күләмендә);

формулярлар, бланклар тутыра белергә (исем, фамилия, женес, гражданлык, адрес күрсәтеп);

Укучылар өйрәнә алачак:

үз фикереңне белдереп кыскача дәлилләр белән һәм дәлилсез бәяләмә (характеристика) төзергә;

тулысынча таныш булган тел материалына нигезләнеп төзелгән текстларны тулысынча аңларга;

кирәкле яки кызыксындырган мәгълүматны сайлап аңлап (карарга/эзләнеп укырга);

исемнә һәм бизәлешенә, эчтәлегенә, тышкы билгеләренә (төп битенең һ.б.) карап, китапның эчтәлеген күзаллый белергә;

кыска хикәяләр төзи белергә;

картиналарны тасвирлый белергә;

план, язма хәбәргә тезислар төзи, проект эшчәнлегенә нәтижеләре турында кыскача сөйли белергә.

Уку предмети эчтәлегенә

Без мәктәптә/ Школьная жизнь

Яңа уку елы котлы булсын. Исәнләшү кагыйдәләре. “Мәктәп” темасына караган лексик-грамматик материал. “Без хикәя сөйлибез.” ”Дәүләт гимны.” Әдәпле сөйләм формалары

“Китап-минем дустым, киңәшчем.” “Без дәрестә.” “Олегның нигә кәефе юк?” текстны буенча лексик-грамматик материал. “Без диктант язабыз”, “Безнең билгеләр”

Мин – өйдә булышчы / Я – помощник в домашних делах.

“Иртәнге режимым” текстны буенча лексик-грамматик материал. Мин-өйдә булышчы.

“Мәктәпкә киткәнче.” ”Илнур белән Рәсимнең иртәнге режимы.” “Без киңәшләр бирәбез.”

“Без нинди булышчылар?” Мин энемне мактыйм. “Рәсим” хикәясендәге лексик-грамматик материал. “Рәсимнең хатасы.” “Без өйдә булышабыз.” “Без өйдә булышырга телибез”.

“Без-өйдә ярдәмчеләр” Ю.Ермолаевның “Ике пирожный” хикәясендәге лексик-грамматик материал. “Без сәхнәдә уйныйбыз” Образларга бәя бирү.

“Тавык, Тычкан һәм Көртлек” әкиятендәге лексик-грамматик материал. “Ипи ничек пешә?”.

“Без әкият сөйлибез” “Без сәхнәдә уйныйбыз.” “Без әкиятләр язабыз.

Минем дусларым, минем яшьтәшләрем / Мои друзья, мои ровесники

“Минем дусларым” темасы буенча лексик-грамматик материал.. “Минем дусларым бар”

“Язгы каникул” хикәясе. “Дусларга ни өчен күңелсез?” Чын дуслар нинди була?

Телефоннан сөйләшү этикеты. Татар халык ашлары. “Мин нәрсә яратам?”

“Без туган көнгә әзерләнәбез.” “Түзәл Ләйсәннәрдә” хикәясе. “Без табын әзерлибез”

“Мин салатлар ясыям”. Туган көнгә чакыру. “Туган көндә. Табын янында” “Без табын янында”.

Дүрт аяклы дусларыбыз / Наши четвероногие друзья.

Дүрт аяклы дусларыбыз, аларның гадәтләре. Дүрт аяклы дусларыбыз, аларның токымнары, кыяфәтләре. Х.Гарданов “Акыллы Карабай” хикәясендәге лексик-грамматик материал.

Без спорт яратабыз / Спорт и здоровье

”Мин авырыйм”. “Мин табибта.” Спорт төрләре. “Мин нинди спорт төре белән шөгыльләнәм?”

“Сәламәт булу өчен нишләргә кирәк?”Сабан туе уеннары. Сабан туе программасының афишасы.

Лингвистик белем һәм күнекмәләр.

Телнең лексик ягы. Боеруны һәм үтенечне белдерү.

Телнең грамматик ягы

Исем. Исемнәрнең төшем һәм юнәлеш килешләрендә төрләнүләре. Исемнәрнең төшем һәм юнәлеш килешләрендә төрләнүләре. Тартымлы исемнәрнең сөйләмдә кулланылышы. Исемнәрнең күплек санда тартым белән төрләнеше. Исемнәр ясалышы. Исемнәрнең килеш белән төрләнеше.

Сыйфат. Сыйфат дәрәжәләре

Сан. Сан төркемчәләре. Сан+исем төзелмәсе

Алмашлык. *Мин, син* зат алмашлыкларының килеш белән төрләнеше.

Фигыль.

Хикәя фигыль. Хәзерге заман хикәя фигыльнең зат-сан белән төрләнеше. Билгеле үткән заман хикәя фигыль. Билгеле үткән заман хикәя фигыльнең зат-сан белән төрләнеше. Билгесез үткән заман хикәя фигыль.

Боерык фигыль. Боерык фигыльнең зат-сан белән төрләнеше

Инфинитив+модаль сүзләр. Инфинитив.

Ярдәмче сүз төркемнәре

Бәйләкләр. *Өчен* бәйлеге

Кереш сүзләр. Кереш сүзләр.

Рассмотрено»
Руководитель МО
/ /Тинбакова Р.В./
протокол №1
31.08.2021 г

«Согласовано»
Заместитель директора
по учебной работе
/ /Фаттахов Д.М./
31.08.2021 г.

РАБОЧАЯ ПРОГРАММА
по родному (татарскому – 1) языку
6 класса
Имайкиной Рушании Фанисовны,
учителя первой квалификационной категории
муниципального бюджетного образовательного учреждения
«школы №3 г. Азнакаево» Азнакаевского муниципального района
Республики Татарстан

Рассмотрено на заседании
педагогического совета
протокол №1 от 31.08.2021

2021-2022 учебный год

6 нчы сыйныфта туган телдән(тат.) эш программасы мәктәпнең төп гомуми белем бирүнең төп белем бирү программасына, федераль дәүләт белем бирү стандартларына нигезләнеп төзелгән.

Мәктәпнең 2021-2022 нче уку елына уку планы буенча 6 нчы сыйныфта туган тел (тат.) дәресләренә атнага 2 сәгать (елга 70сәгать) вакыт бирелә.

6 нчы сыйныф курсы өчен арадаш аттестация эше контроль эш формасында үткәрелә.

Укытуның планлаштырылган нәтижеләре

Шәхескә кагылышлы нәтижеләр:

- укучыларда күпмилләтле җирлектә яшәүче халыкларга карата ихтирамлык, гражданлык бердәйлеге хисләре формалаштыру;
- *туган җир, Ватан* төшенчәләре, үз культуран аша дөнья культурасына карата ихтирам тәрбияләү, аны өйрәнү теләге формалаштыру;
- үзлегеннән белемнең арттыру һәм үз-үзеннән тәрбияләү нигезендә, үз эшчәнлеген оештыра алу осталыгын формалаштыру;
- әхлакий кагыйдәләрдә ориентлашу, аларны үтәүнең мәҗбүрилеген аңлау;
- әдәби әсәрләрдәге төрле тормыш ситуацияләрен һәм геройларның гамәлләрен гомумкешелек нормаларыннан чыгып бая бирә белү.

Метапредмет нәтижеләре:

Төп белем бирү баскычында татар теле, танып белү чарасы буларак, укучыларның фикер йөртү, интеллектуаль һәм ижади сәләтләрен үстерүгә, шулай ук, реаль тормышта туган проблемаларны хәл итү өчен кирәк булган универсаль уку гамәлләрен формалаштыруга хезмәт итә.

Танып белү нәтижеләре:

- фикерләүне үстерү белән бәйле психик функцияләр: логик фикерләү, сәбәп-нәтиҗә бәйләнешләрен табу, индуктив, дедуктив фикерли белү;
- ижади һәм эзләнү характерындагы проблеманы билгеләү, аларны чишү өчен алгоритм төзи белү;
- объектларны чагыштыру, классификацияләү өчен уртак билгеләрне билгели белү;
- төп мәгълүматны аеру, укылган яки тыңланган мәгълүматның эчтәлегенә бая бирә белү;
- тиешле мәгълүматны табу өчен, энциклопедия, белешмәләр, сүзлекләр, электрон ресурслар куллана белү.

Регулятив нәтижеләр:

- уку хезмәтендә үзенең максат куя, бурычларны билгели белү, ихтыяр көче, максатчанлык, активлык кебек сәләтләр формалашу;
- эш тәртибен аңлап, уку эшчәнлеген оештыра, нәтиҗәле эш алымнарын таба белү;
- билгеләгән критерийларга таянып, эш сыйфатына бая бирә белү;
- укудагы уңышларның, уңышсызлыklarның сәбәбен аңлай, анализлай белү.

Коммуникатив нәтижеләр:

- әңгәмәдәшеннән фикерен тыңлай, аңа туры килерлек җавап бирә белү;
- әңгәмәдәш белән аралашу калыбын төзи белү;
- аралашучанлык, хислелек, эмпатия хисләре формалашу;
- парларда һәм күмәк эшли белү.

Предмет нәтижеләре:

Укучылар өйрәнчәк:

Сөйләмдә

6) диалогик сөйләм:

этикет характерындагы диалог, диалог-сораштыру, эшчәнлеккә тарта торган диалог, диалог-фикер алышу, катнаш диалоглар алып бара белергә. Диалог күләме: диалогта һәр катнашучы 6-8 реплика әйтергә тиеш.

7) монологик сөйләм:

сөйләмнің төп коммуникатив типтарын куллана белергә: укылган яки тыңланган текстка, яки бирелгән коммуникатив ситуация буенча тасвирлама, хәбәр, хикәя (эмоциональ-бәяләү фикерен керткән). Монолог күләме: 8-10 фраза.

Тыңлап аңлауда

төрле тирәнлектәгә эчтәлекле аудио һәм видеотекстларны ишетеп аңлауны һәм кабул итүне коммуникатив бурычларга һәм текстның функциональ типларына бәйле алга таба үстерергә һәм камилләштерергә (төп эчтәлекне аңлап, сайлап алып һәм ишеткән текстны тулысынча аңлап).

Кирәкле яки кызыксындырган мәгълүматны сайлап аңлау өчен тыңлау әһәмиятле мәгълүматны бер яки берничә кыска тексттан артык материалны калдырып аерып алу осталыгын күздә тоту. Тыңлап аңлау өчен текстның яңгырау вакыты – 1,5 минутка кадәр.

Укуда

эчтәлеккә төрле тирәнлектә һәм төгәллектә үтеп керү белән авыр булмаган текстларны укый һәм аңлай белергә (уку төренә бәйле): төп эчтәлекне аңлап (танышып уку); эчтәлекне тулысынча аңлап (өйрәнәп уку); текстта булган мәгълүмат нигезендә гади нәтижеләр формалаштыра белергә;

Язуда

туган көнгә һәм башка бәйрәмнәргә кыска котлаулар яза, теләкләр белдерә белергә (адресны кертәп, 18-20 сүз күләмендә);

формулярлар, бланклар тутыра белергә (исем, фамилия, женес, гражданлык, адрес күрсәтеп);

Укучылар өйрәнә алачак:

үз фикереңне белдереп кыскача дәлилләр белән һәм дәлилсез бәяләмә (характеристика) төзергә;

тулысынча таныш булган тел материалына нигезләнеп төзелгән текстларны тулысынча аңларга;

кирәкле яки кызыксындырган мәгълүматны сайлап аңлап (карарга/эзләнеп укырга);

исемнә һәм бизәлешенә, эчтәлегенә, тышкы билгеләренә (төп битенәң һ.б.) карап, китапның эчтәлеген күзаллай белергә;

кыска хикәяләр төзи белергә;

картиналарны тасвирлай белергә

план, язма хәбәргә тезислар төзи, проект эшчәнлегә нәтижеләре турында кыскача сөйли белергә

Уку предметының эчтәлегә.

Мәктәп тормышы/ Школьная жизнь

Яңа уку елы котлы булсын! Котлау, мактау формалары. Без мәктәпкә әзерләнәбез

Китап-минем дустым. Без китаплар укыйбыз

Минем мәктәбем

Китап басу тарихына караган лексика. Китапка ничә яшъ.

Китап басу тарихы турында сөйләшәбез

Каюм Насыйри-бөөк галим.

Без китапханәдә. Рәхмәт сиңа, китап!

Яраткан китабым

Көндәлеккә караш. Көндәлек нигә елай?

Мин – өйдә булышчы / Я – помощник в домашних делах.

Өйдәгә эшләр. Без әнигә булышабыз

Әхмәт нигә елады?

Супермалай. Шарт фиғыльле жөмләләрдә сүз тәртибе.

“Уллар” хикәясендәге лексик-грамматик материал Образларга бәя бирү

Минем дусларым, минем яшьтәшләрем / Мои друзья, мои ровесники.

Минем дустым

Дуслар дискотекада.

“Зәңгәр яфраклар” хикәясендәге лексик-грамматик материал “Катя чын дусмы?

Характер сыйфатларын ачучы сүзләр

“Туган көндә” хикәясе

Кабатлау. Ситуацияләр буенча диалоглар төзү

Татарстан Республикасы /Моя Республика

“Туган җирем – Татарстан” темасы буенча яңа сүзләр.

“Англиядән килгән кунаклар” тексты буенча лексик-грамматик материал

“Татарстанда яшәүче милләтләр” темасы буенча лексик-грамматик материал

Без нинди телләрдә сөйләшәбез?

Безнең Татарстан” темасы буенча лексик-грамматик материал. Татарстан табигате турында сөйләшәбез

“Татарстан елгалары” темасы буенча лексик-грамматик материал

Казаннан Яр Чаллыга кадәр төзелмәсе Мин Казанга барам

Г. Камал театры. Без театрға барабыз

Табигать һәм без / Природа и мы

“Табигать” темасы буенча лексик-грамматик материал. Без табигатьне саклыйбыз

Колибри-иң кечкенә кош

“Кыргый хайваннар” темасы буенча лексик-грамматик материал. Без хайваннар турында сөйләшәбез

“Дүрт аяклы дусларыбыз” темасы буенча лексик-грамматик материал Тугрылыклы дуслар.

Спорт һәм сәламәтлек / Спорт и здоровье

Спорт төрләре

Олимпия уеннары.

Роботлар олимпиадасы. Илдус һәм вирус.

“Тән әгъзалары

Сәламәт булу өчен нишләргә кирәк?

Файдалы җиде ризык .

Сәламәтлек өчен файдалы һәм зыянлы шөгыльләр. Раслау һәм инкяр жөмләләр.

Юл кагыйдәләре турында сөйләшәбез. Әмир машиналары

Светофор – минем дустым.

Жәяүлегә киңәшләр. Юлда сак бул!

Ел буга үткәннәрне гомумиләштереп кабатлау. Йомгаклау.

Лингвистик белем һәм күнекмәләр.

Телнең лексик ягы. Татар телендә сүзлекләр. Үтенеч һәм рөхсәт сорау, теләк белдерү формалары. Рөхсәт сорау формалары. Антонимнар

Телнең грамматик ягы

Исем. Исемнәрнең тартым белән төрләнеше. Тартымлы исемнәрнең сөйләмдә кулланылышы. Исемнәргә кушымчаларның ялгану тәртибе. Тартымлы исемнәрнең килеш белән төрләнеше. Исем ясагыч кушымчалар. Исемнәргә тартым һәм килеш кушымчаларының ялгану тәртибе. Билгеле һәм билгесез киләчәк заман хикәя фигыльнең зат-сан белән төрләнеше

Сыйфат. Сыйфат дәрәжәләре

Сан. Алмашлык. Сорау алмашлыктары

Рәвеш. Рәвеш төркемчәләрен сөйләмдә куллану .

Фигыль.

Хикәя фигыль. Хәзерге заман хикәя фигыльнең юклык формасы. Хәзерге заман хикәя фигыльнең зат-сан белән төрләнеше. III зат берлек сан хәзерге заман хикәя фигыль+ала төзелмәсе. Билгеле үткән заман хикәя фигыльнең зат-сан белән төрләнеше. Билгеле киләчәк заман хикәя фиг-ң зат-сан белән төрләнеше.

Боерык фигыль. Боерык фигыльнең зат-сан белән төрләнеше.

Шарт фигыль. Шарт фигыльнең юклык формасы. 39-40б. Шарт фигыльнең зат-сан белән төрләнеше. Шарт фигыльле жөмлөләрдә сүз тәртибе.

Теләк фигыль. Теләк белдерү формасы,

Исем фигыль. Исем фигыльнең кулланылышы

Инфинитив+модаль сүzlәр. Инфинитив+телим төзелмәсе. Инфинитив+яратам төзелмәсе. *Инфинитив+кирәк* төзелмәсе

Ярдәмче сүз төркемнәре

Бәйләкләр. Бәйләкләрнең сөйләмдә кулланылышы

Бәйлек сүzlәр. Бәйлек сүzlәрнең сөйләмдә кулланылышы

Кереш сүzlәр. Кереш сүzlәрне сөйләмдә куллану.

Теркәгечләр. *Чөнки, шуңа күрә* теркәгечләрен сөйләмдә куллану

Синтаксис. Жыйнак һәм жәенке жөмлөләр. Исем сүзтезмәләр

Рассмотрено»
Руководитель МО
/ /Тинбакова Р.В./
протокол №1
31.08.2021 г

«Согласовано»
Заместитель директора
по учебной работе
/ /Фаттахов Д.М./
31.08.2021 г.

РАБОЧАЯ ПРОГРАММА
по родному (татарскому – 1) языку
7 класса
Имайкиной Рушани Фанисовны,
учителя первой квалификационной категории
муниципального бюджетного образовательного учреждения
«школы №3 г. Азнакаево» Азнакаевского муниципального района
Республики Татарстан

Рассмотрено на заседании
педагогического совета
протокол №1 от 31.08.2021

2021-2022 учебный год

7 нче сыйныфта туган телдән(тат.) эш программасы мәктәпнең төп гомуми белем бирүнең төп белем бирү программасына, федераль дәүләт белем бирү стандартларына нигезләнеп төзелгән.

Мәктәпнең 2021-2022 нче уку елына уку планы буенча 7 нче сыйныфта туган тел (тат.) дәресләренә атнага 2 сәгать (елга 70сәгать) вакыт бирелә.

7 нче сыйныф курсы өчен арадаш аттестация эше контроль эш формасында үткәрелә.

Укытуның планлаштырылган нәтижәләре

Шәхескә кагылышлы нәтижәләр:

- укучыларда күпмилләтле җирлектә яшәүче халыкларга карата ихтирамлык, гражданлык бердәйлеге хисләре формалаштыру;
- *туган җир, Ватан* төшенчәләре, үз культуран аша дөнья культурасына карата ихтирам тәрбияләү, аны өйрәнү теләге формалаштыру;
- үзлегеннән белемгә арттыру һәм үз-үзеннән тәрбияләү нигезендә, үз эшчәнлегенә оештыра алу осталыгын формалаштыру;
- әхлакий кагыйдәләрдә ориентлашу, аларны үтәүнең мәҗбүрлеген аңлау;
- әдәби әсәрләрдә төрле тормыш ситуацияләрен һәм геройларның гамәлләрен гомумкешлек нормаларыннан чыгып бая бирә белү.

Метапредмет нәтижәләре:

Төп белем бирү баскычында татар теле, танып белү чарасы буларак, укучыларның фикер йөртү, интеллектуаль һәм иҗади сәләтләрен үстерүгә, шулай ук, реаль тормышта туган проблемаларны хәл итү өчен кирәк булган универсаль уку гамәлләрен формалаштыруга хезмәт итә.

Танып белү нәтижәләре:

- фикерләүне үстерү белән бәйле психик функцияләр: логик фикерләү, сәбәп-нәтиҗә бәйләнешләрен табу, индуктив, дедуктив фикерли белү;
- иҗади һәм эзләнү характерындагы проблеманы билгеләү, аларны чишү өчен алгоритм төзи белү;
- объектларны чагыштыру, классификацияләү өчен уртак билгеләрне билгели белү;
- төп мәгълүматны аеру, укылган яки тыңланган мәгълүматның эчтәлегенә бая бирә белү;
- тиешле мәгълүматны табу өчен, энциклопедия, белешмәләр, сүзлекләр, электрон ресурслар куллана белү.

Регулятив нәтижәләр:

- уку хезмәтендә үзенең максат куя, бурычларны билгели белү, ихтыяр көче, максатчанлык, активлык кебек сәләтләр формалашу;
- эш тәртибен аңлап, уку эшчәнлеген оештыра, нәтиҗәле эш алымнарын таба белү;
- билгеләгән критерийларга таянып, эш сыйфатына бая бирә белү;
- укудагы уңышларның, уңышсызлыklarның сәбәбен аңлай, анализлай белү.

Коммуникатив нәтижәләр:

- әңгәмәдәшеннән фикерен тыңлай, аңа туры килерлек җавап бирә белү;
- әңгәмәдәш белән аралашу калыбын төзи белү;
- аралашучанлык, хислелек, эмпатия хисләре формалашу;
- парларда һәм күмәк эшли белү.

Предмет нәтижеләре:

Укучылар өйрәнәчәк:

Сөйләмдә

8) диалогик сөйләм:

этикет характерындагы диалог, диалог-сораштыру, эшчәнлеккә тарта торган диалог, диалог-фикер алышу, катнаш диалоглар алып бара белергә. Диалог күләме: диалогта һәр катнашучы 6-8 реплика әйтергә тиеш.

9) монологик сөйләм:

сөйләмнең төп коммуникатив типларын куллана белергә: укылган яки тыңланган текстка, яки бирелгән коммуникатив ситуация буенча тасвирлама, хәбәр, хикәя (эмоциональ-бәяләү фикерен керткән). Монолог күләме: 8-10 фраза.

Тыңлап аңлауда

төрле тирәнлектәге эчтәлекле аудио һәм видеотекстларны ишетеп аңлауны һәм кабул итүне коммуникатив бурычларга һәм текстның функциональ типларына бәйле алга таба үстерергә һәм камилләштерергә (төп эчтәлекне аңлап, сайлап алып һәм ишеткән текстны тулысынча аңлап).

Кирәкле яки кызыксындырган мәгълүматны сайлап аңлау өчен тыңлау әһәмиятле мәгълүматны бер яки берничә кыска тексттан артык материалны калдырып аерып алу осталыгын күздә тоту. Тыңлап аңлау өчен текстның яңгырау вакыты – 1,5 минутка кадәр.

Укуда

эчтәлеккә төрле тирәнлектә һәм төгәллектә үтеп керү белән авыр булмаган текстларны укый һәм аңлый белергә (уку төренә бәйле): төп эчтәлекне аңлап (танышып уку); эчтәлекне тулысынча аңлап (өйрәнәп уку); текстта булган мәгълүмат нигезендә гади нәтижеләр формалаштыра белергә;

Язуда

туган көнгә һәм башка бәйрәмнәргә кыска котлаулар яза, теләкләр белдерә белергә (адресны кертәп, 18-20 сүз күләмендә);

формулярлар, бланклар тутыра белергә (исем, фамилия, женес, гражданлык, адрес күрсәтеп);

Укучылар өйрәнә алачак:

үз фикереңне белдереп кыскача дәлилләр белән һәм дәлилсез бәяләмә (характеристика) төзергә;

тулысынча таныш булган тел материалына нигезләнеп төзелгән текстларны тулысынча аңларга;

кирәкле яки кызыксындырган мәгълүматны сайлап аңлап (карарга/эзләнеп укырга);

исемнә һәм бизәлешенә, эчтәлегенә, тышкы билгеләренә (төп битенә һ.б.) карап, китапның эчтәлеген күзаллый белергә;

кыска хикәяләр төзи белергә;

картиналарны тасвирлый белергә

план, язма хәбәргә тезислар төзи, проект эшчәнлегә нәтижеләре турында кыскача сөйли белергә

Уку предметының эчтәлегә

Белем һәм тормыш /Школьная жизнь

Хуш килдең, беренче сентябрь! Сыйныф житәкчесебезнең туган көне
Белем бәйрәме. З.Туфайлова”Самат”

Көндәлек – документ, көндәлек – көзгә. Ш.Маннур”Киңәш”шигыре

Яхшы уку кагыйдәләре турында сөйләшү.

Без бергә ял итәбез/ Отдых.

“Буш вакыт”тексты. “Күрше апа”тексты.Ш.Галиев”Ялгыш адым”шигыре

Нәрсә ул егетлек? Безнең йортның подьзды.

Өлкәннәр һәм кечкенәләр / Старшие и мы

Өлкәннәр һәм кечкенәләрнең үзара мөнәсәбәте.Хәләф Гарданов”Ничек кирәк?”

Р.Мингалим”Иң зур кеше.” “Ялкын” журналындагы хат
Тәрбиялелек турында сөйләшү. Ш.Галиев”Тагын бер рәхмәт”шигыре
Без Татарстанда яшибез / Республика Татарстан
И.Юзеев”Татарстаным”шигыре. Татарстан турында мәгълүматлар
Татарстанның киләчәге-бездә.

Лингвистик белем һәм күнекмәләр.

Телнең грамматик ягы

Исем. -да,-дә,-та,-тә кушымчалары. Тартым кушымчалары. Сан һәм килеш кушымчалары.

Сыйфат. Сыйфат сүз төркеме

Рәвеш. Рәвеш төркемчәләре

Фигыль.

Хикәя фигыль. Фигыль заманнары. Хикәя фигыль формасы. Билгеле үткән заман хикәя
фигыль. Билгесез үткән заман хикәя фигыль

Боерык фигыль. Боерык фигыль

Теләк фигыль. Теләк фигыль аффикслары.Барлык форма.Юклык форма

Исем фигыль. Исем фигыльнең килешләрдә төрләнүе.

Инфинитив+модаль сүзләр.

Сыйфат фигыль. Хәзерге заман сыйфат фигыль. Үткән заман сыйфат фигыль. Киләчәк
заман сыйфат фигыль

Хәл фигыль. Хәл фигыль(1-2 төре)..

Теркәгечләр. Тезүче теркәгечләр. Ияртүче теркәгечләр.

Кисәкчәләр. Кисәкчәләр

Синтаксис. Сүзтезмәләр .Жөмләнең баш кисәкләре.Хәбәр. Жөмләнең иярчен кисәкләре.

Сыйфат+исем конструкцияләре. Исем+фигыль конструкцияләре

Тәмамлык. Хәл .Жөмлә кисәкләрен кабатлау

Рассмотрено»
Руководитель МО
/ / Тинбакова Р.В./
протокол №1
31.08.2021 г

«Согласовано»
Заместитель директора
по учебной работе
/ / Фаттахов Д.М./
31.08.2021 г.

РАБОЧАЯ ПРОГРАММА
по родному (татарскому – 1) языку
8 класса
Имайкиной Рушании Фанисовны,
учителя первой квалификационной категории
муниципального бюджетного образовательного учреждения
«школы №3 г. Азнакаево» Азнакаевского муниципального района
Республики Татарстан

Рассмотрено на заседании
педагогического совета
протокол №1 от 31.08.2021

2021-2022 учебный год

8 нче сыйныфта туган телдән(тат.) эш программасы мәктәпнең төп гомуми белем бирүнең төп белем бирү программасына, федераль дәүләт белем бирү стандартларына нигезләнеп төзелгән.

Мәктәпнең 2021-2022 нче уку елына уку планы буенча 8 нче сыйныфта туган тел (тат.) дәресләренә атнага 2 сәгать (елга 70сәгать) вакыт бирелә.

8 нче сыйныф курсы өчен арадаш аттестация эше контроль эш формасында үткәрелә.

Укытуның планлаштырылган нәтижеләре

Шәхескә кагылышлы нәтижеләр:

- укучыларда күпмилләтле җирлектә яшәүче халыкларга карата ихтирамлык, гражданлык бердәйлеге хисләре формалаштыру;
- *туган җир, Ватан* төшенчәләре, үз культуран аша дөнья культурасына карата ихтирам тәрбияләү, аны өйрәнү теләге формалаштыру;
- үзлегеннән белемгә арттыру һәм үз-үзен тәрбияләү нигезендә, үз эшчәнлегенә оештыра алу осталыгын формалаштыру;
- әхлакый кагыйдәләрдә ориентлашу, аларны үтәүнең мәҗбүрлеген аңлау;
- әдәби әсәрләрдә төрле тормыш ситуацияләрен һәм геройларның гамәлләрен гомумкешелек нормаларыннан чыгып бәя бирә белү.

Метапредмет нәтижеләре:

Төп белем бирү баскычында татар теле, танып белү чарасы буларак, укучыларның фикер йөртү, интеллектуаль һәм ижади сәләтләрен үстерүгә, шулай ук, реаль тормышта туган проблемаларны хәл итү өчен кирәк булган универсаль уку гамәлләрен формалаштыруга хезмәт итә.

Танып белү нәтижеләре:

- фикерләүне үстерү белән бәйле психик функцияләр: логик фикерләү, сәбәп-нәтижә бәйләнешләрен табу, индуктив, дедуктив фикерли белү;
- ижади һәм эзләнү характерындагы проблеманы билгеләү, аларны чишү өчен алгоритм төзи белү;
- объектларны чагыштыру, классификацияләү өчен уртак билгеләрне билгели белү;
- төп мәгълүматны аеру, укылган яки тыңланган мәгълүматның эчтәлеген бәя бирә белү;
- тиешле мәгълүматны табу өчен, энциклопедия, белемчеләр, сүзлекләр, электрон ресурслар куллана белү.

Регулятив нәтижеләр:

- уку хезмәтендә үзгә максат куя, бурычларны билгели белү, ихтыяр көче, максатчанлык, активлык кебек сәләтләр формалашу;
- эш тәртибен аңлап, уку эшчәнлеген оештыра, нәтижәле эш алымнарын таба белү;
- билгеләгән критерийларга таянып, эш сыйфатына бәя бирә белү;
- укудагы уңышларның, уңышсызлыklarның сәбәбен аңлай, анализлай белү.

Коммуникатив нәтижеләр:

- әңгәмәдәшеннән фикерен тыңлай, аңа туры килерлек җавап бирә белү;
- әңгәмәдәш белән аралашу калыбын төзи белү;
- аралашучанлык, хислелек, эмпатия хисләре формалашу;
- парларда һәм күмәк эшли белү.

Предмет нәтижеләре:

Укучылар өйрәнчәк:

Сөйләмдә

10) диалогик сөйләм:

этикет характерындагы диалог, диалог-сораштыру, эшчәнлеккә тарта торган диалог, диалог-фикер алышу, катнаш диалоглар алып бара белергә. Диалог күләме: диалогта һәр катнашучы 6-8 реплика әйтергә тиеш.

11) монологик сөйләм:

сөйләмнең төп коммуникатив типларын куллана белергә: укылган яки тыңланган текстка, яки бирелгән коммуникатив ситуация буенча тасвирлама, хәбәр, хикәя (эмоциональ-бәяләү фикерен керткән). Монолог күләме: 8-10 фраза.

Тыңлап аңлауда

төрле тирәнлектәге эчтәлекле аудио һәм видеотекстларны ишетеп аңлауны һәм кабул итүне коммуникатив бурычларга һәм текстның функциональ типларына бәйле алга таба үстерергә һәм камилләштерергә (төп эчтәлекне аңлап, сайлап алып һәм ишеткән текстны тулысынча аңлап).

Кирәкле яки кызыксындырган мәгълүматны сайлап аңлау өчен тыңлау әһәмиятле мәгълүматны бер яки берничә кыска тексттан артык материалны калдырып аерып алу осталыгын күздә тоту. Тыңлап аңлау өчен текстның яңгырау вакыты – 1,5 минутка кадәр.

Укуда

эчтәлеккә төрле тирәнлектә һәм төгәллектә үтеп керү белән авыр булмаган текстларны укый һәм аңлый белергә (уку төрөнә бәйле): төп эчтәлекне аңлап (танышып уку); эчтәлекне тулысынча аңлап (өйрәнәп уку); текстта булган мәгълүмат нигезендә гади нәтижеләр формалаштыра белергә;

Язуда

туган көнгә һәм башка бәйрәмнәргә кыска котлаулар яза, теләкләр белдерә белергә (адресны кертәп, 18-20 сүз күләмендә);

формулярлар, бланклар тутыра белергә (исем, фамилия, женес, гражданлык, адрес күрсәтеп);

Укучылар өйрәнә алачак:

үз фикереңне белдереп кыскача дәлилләр белән һәм дәлилсез бәяләмә (характеристика) төзергә;

тулысынча таныш булган тел материалына нигезләнеп төзелгән текстларны тулысынча аңларга;

кирәкле яки кызыксындырган мәгълүматны сайлап аңлап (карарга/эзләнеп укырга);

исемнә һәм бизәлешенә, эчтәлегенә, тышкы билгеләренә (төп битенә һ.б.) карап, китапның эчтәлеген күзаллый белергә;

кыска хикәяләр төзи белергә;

картиналарны тасвирлый белергә

план, язма хәбәргә тезислар төзи, проект эшчәнлегенә нәтижеләре турында кыскача сөйли белергә

Уку предметы эчтәлегенә/Содержание учебного предмета

Күп укыган күп белер./ Моя школа и мой класс.

“Мәктәбем”. Белем бәйрәме. Атна көннәре. Дәрәс расписаниесе. Ш.Галиев”Безнең йорт малайлары”. “Өлгерәм әле...” “Барый телевизор карый”

Мин һәм минем яшәтәшләрем./ Я и мои друзья

Кешенең тышкы кыяфәте һәм характер сыйфатлары. Аралашу серләре. “Кайбер малайлар әдәплә булырга оялалар”. Әдәп кагыйдәләре, “Ялкын”журналына язылган хат. Психолог киңәшләре. Тылсымлы сүзләр. М.Галиев”Жиңәсем килде”. “Ал кирәк, гөл кирәк, безгә нинди кыз кирәк”. Уңай һәм тскәре сыйфатлар. Минем төс – яшел. Ә синекә? Музыка дөньясында. Танышу мәйданы.

Табигать һәм кеше/ Природа родного края.

“Син – табигать баласы”. Урман – кешенең якын дустаны. Сөз беләсезме? “И ямьле дә сон дөнья!” Табигать һәм без. Кызыклы фактлар.

Туган жирем – Татарстан./ Моя Республика

И.Юзеев”Татарстаным.” Казан – борынгы шәһәр. Казан – музейлар һәм бөек шәхесләр шәһәре. Казан – спорт шәһәре. Сөембикә манарасы.

Лингвистик белем һәм күнекмэләр.

Телнең лексик ягы Алынма сүzlәр

Телнең грамматик ягы

Исем. Исемнәрнең тартым белән төрләнеше. Тамыр һәм ясалма исемнәр

Сыйфат. Сыйфат сүз төркеме. Сыйфат дәрәжэләре

Алмашлык. Алмашлык төркемчэләре. Билгеләү алмашлыклары

Фигыль.

Хикәя фигыль. Хикәя фигыль. Билгесез үткән заман хикәя фигыль. Билгесез үткән заман хикәя фигыльнең зат-сан белән төрләнеше. Билгеле киләчәк заман хикәя фигыль. Билгесез киләчәк заман хикәя фигыль.

Теләк фигыль. Теләк фигыль

Шарт фигыль. Шарт фигыльнең зат-сан белән төрләнеше

Исем фигыль. Исем фигыль

Инфинитив+модаль сүzlәр. Инфинитив фигыльләр. Инфинитив фигыльләрнең кире формасы

Сыйфат фигыль Сыйфат фигыль

Хәл фигыль. Хәл фигыль

Төркәгечләр. Тезүче һәм ияртүче төркәгечләр

Синтаксис. Жөмләнең баш кисәкләре. Жыйнак һәм жәенке жөмлэләр

Рассмотрено»
Руководитель МО
 /Тинбакова Р.В./
протокол №1
31.08.2021 г

«Согласовано»
Заместитель директора
по учебной работе
 /Фаттахов Д.М./
31.08.2021 г.

«Утверждено»
Директор
 /Исламов Р.А./
Приказ №80
31.08.2021 г.

РАБОЧАЯ ПРОГРАММА
по родному (татарскому – 1) языку
9 класса
Имайкиной Рушаний Фанисовны,
учителя первой квалификационной категории
муниципального бюджетного образовательного учреждения
«школы №3 г. Азнакаево» Азнакаевского муниципального района
Республики Татарстан

Рассмотрено на заседании
педагогического совета
протокол №1 от 31.08.2021

2021-2022 учебный год

9 нчы сыйныфта туган телдән(тат.) эш программасы мәктәпнең төп гомуми белем бирүнең төп белем бирү программасына, федераль дәүләт белем бирү стандартларына нигезләнеп төзелгән.

Мәктәпнең 2020-2021 нче уку елына уку планы буенча 9 нчы сыйныфта туган тел (тат.) дәресләренә атнага 2 сәгать (елга 68 сәгать) вакыт бирелә.

9 нчы сыйныф курсы өчен арадаш аттестация эше контроль эш формасында үткәрелә.

Укытуның планлаштырылган нәтижеләре

Шәхескә кагылышлы нәтижеләр:

- укучыларда күпмилләтле жирлектә яшәүче халыкларга карата ихтирамлык, гражданлык бердәйлегә хисләре формалаштыру;
- *туган җир, Ватан* төшенчәләре, үз культуран аша дөнья культурасына карата ихтирам тәрбияләү, аны өйрәнү теләге формалаштыру;
- үзлегеннән белемнең арттыру һәм үз-үзеннән тәрбияләү нигезендә, үз эшчәнлегеннән оештыра алу осталыгын формалаштыру;
- әхлакый кагыйдәләрдә ориентлашу, аларны үтәүнең мәжбүрлеген аңлау;
- әдәби әсәрләрдәге төрле тормыш ситуацияләрен һәм геройларның гамәлләрен гомумкешелек нормаларыннан чыгып бәя бирә белү.

Метапредмет нәтижеләре:

Төп белем бирү баскычында татар теле, танып белү чарасы буларак, укучыларның фикер йөртү, интеллектуаль һәм ижади сәләтләрен үстерүгә, шулай ук, реаль тормышта туган проблемаларны хәл итү өчен кирәк булган универсаль уку гамәлләрен формалаштыруга хезмәт итә.

Танып белү нәтижеләре:

- фикерләүне үстерү белән бәйле психик функцияләр: логик фикерләү, сәбәп-нәтижә бәйләнешләрен табу, индуктив, дедуктив фикерли белү;
- ижади һәм эзләнү характерындагы проблеманы билгеләү, аларны чишү өчен алгоритм төзи белү;
- объектларны чагыштыру, классификацияләү өчен уртак билгеләрне билгели белү;
- төп мәгълүматны аеру, укылган яки тыңланган мәгълүматның эчтәлегенә бәя бирә белү;
- тиешле мәгълүматны табу өчен, энциклопедия, белешмәләр, сүзлекләр, электрон ресурслар куллана белү.

Регулятив нәтижеләр:

- уку хезмәтендә үзгә максат куя, бурычларны билгели белү, ихтыяр көче, максатчанлык, активлык кебек сәләтләр формалашу;
- эш тәртибен аңлап, уку эшчәнлеген оештыра, нәтижәле эш алымнарын таба белү;
- билгеләгән критерийларга таянып, эш сыйфатына бәя бирә белү;
- укудагы уңышларның, уңышсызлыklarның сәбәбен аңлай, анализлый белү.

Коммуникатив нәтижеләр:

- әңгәмәдәшеннән фикерен тыңлай, аңа туры килерлек җавап бирә белү;
- әңгәмәдәш белән аралашу калыбын төзи белү;
- аралашучанлык, хислелек, эмпатия хисләре формалашу;
- парларда һәм күмәк эшли белү.

Предмет нәтижеләре:

Укучылар өйрәнәчәк:

Сөйләмдә

12) диалогик сөйләм:

этикет характерындагы диалог, диалог-сораштыру, эшчәнлеккә тарта торган диалог, диалог-фикер алышу, катнаш диалоглар алып бара белергә. Диалог күләме: диалогта һәр катнашучы 6-8 реплика әйтергә тиеш.

13) монологик сөйләм:

сөйләмнең төп коммуникатив типларын куллана белергә: укылган яки тыңланган текстка, яки бирелгән коммуникатив ситуация буенча тасвирлама, хәбәр, хикәя (эмоциональ-бәяләү фикерен керткән). Монолог күләме: 8-10 фраза.

Тыңлап аңлауда

төрле тирәнлектәге эчтәлекле аудио һәм видеотекстларны ишетеп аңлауны һәм кабул итүне коммуникатив бурычларга һәм текстның функциональ типларына бәйле алга таба үстерергә һәм камилләштерергә (төп эчтәлекне аңлап, сайлап алып һәм ишеткән текстны тулысынча аңлап).

Кирәкле яки кызыксындырган мәгълүматны сайлап аңлау өчен тыңлау эһәмиятле мәгълүматны бер яки берничә кыска тексттан артык материалны калдырып аерып алу осталыгын күздә тота. Тыңлап аңлау өчен текстның яңгырау вакыты – 1,5 минутка кадәр.

Укуда

эчтәлектә төрле тирәнлектә һәм төгәллектә үтеп керү белән авыр булмаган текстларны укый һәм аңлый белергә (уку төренә бәйле): төп эчтәлекне аңлап (танышып уку); эчтәлекне тулысынча аңлап (өйрәнәп уку); текстта булган мәгълүмат нигезендә гади нәтижәләр формалаштыра белергә;

Язуда

туган көнгә һәм башка бәйрәмнәргә кыска котлаулар яза, теләкләр белдерә белергә (адресны кертәп, 18-20 сүз күләмендә);

формулярлар, бланклар тутыра белергә (исем, фамилия, женес, гражданлык, адрес күрсәтеп);

Укучылар өйрәнә алачак:

үз фикереңне белдереп кыскача дәлиләр белән һәм дәлилсез бәйләмә (характеристика) төзергә; тулысынча таныш булган тел материалына нигезләнеп төзелгән текстларны тулысынча аңларга;

кирәкле яки кызыксындырган мәгълүматны сайлап аңлап (карарга/эзләнеп укырга);

исемнә һәм бизәлешенә, эчтәлегенә, тышкы билгеләренә (төп битенә һ.б.) карап, китапның эчтәлеген күзаллый белергә;

кыска хикәяләр төзи белергә;

картиналарны тасвирлый белергә

план, язма хәбәргә тезислар төзи, проект эшчәнлегә нәтижәләре турында кыскача сөйли белергә

Уку предметы эчтәлегә/Содержание учебного предмета

Без Татарстанда яшибез/ Республика Татарстан

Туган телем-татар теле. Кереш дәресе. “Без Татарстанда яшибез. “Татарстан – “кара алтын” республикасы”

Беренче татар китаплары. Татарстанның икътисади үсеше. Сәнгать дөнъсында. Александр Ключарев. Харис Якупов”Хөкем алдыннан” картинасы буенча бәйләнешле сөйләм үстерү. Якташыбыз София Гобәйдуллина. Татар театры. Иярченле кушма жөмлә. Без татар сәнгате турында сөйләшәбез. Күренекле драматург Татар матбугаты. Татарстанда чыга торган газета-журналлар турында белешмә

Һөнәр сайлау/Выбор профессии

Кеше үз яраткан һөнәрен сайлый. Һөнәр сайлау – җаваплы эш. Хезмәт базарында ихтыяж. “Томәр һәм һөнәр.” Иярчен вакыт жөмләле кушма жөмлә. Без кайчан эшкә урнаша алабыз? “Иң гүзәл кеше икәнсез.”. “Ак чәчәкләр.” Хезмәткә – хөрмәт. “Ипи кирәк.”

Сәламәтлек – зур байлык/Спорт и здоровье

Сәламәтлек – зур байлык. Тәмәке тартуның зарары. Аракы кешене нишләтә? “Ак үлем” нән саклан! Гөлнәз хаты. Гөлнәзга нинди киңәш бирерсез. Гаджетомания авыруы.

Беркем дә, бернәрсә дә онытылмый/ Татарстан в годы Великой Отечественной войны.

Беренче Советлар Союзы Герое. Әсирлектә туган дуслык. Кемнәр соң ул - җәлилчеләр? Мәгүбә Сыртланова. Батырлык. Бөек Ватан сугышы геройлары.

Лингвистик белем һәм күнекмәләр.

Телнең лексик ягы Исем ясагыч кушымчалар

Телнең грамматик ягы

Исем. Килешләр

Сан Тәртип саны

Фигыль.

Телэк фигыль. Телэк фигыль

Шарт фигыль. Шарт фигыль Шарт фигыльнең зат-сан белән төрләнеше

Исем фигыль Исем фигыльнең килеш белән төрләнеше

Инфинитив+модаль сүзләр. Инфинитив фигыль.

Ярдәмче сүз төркемнәре

Бәйлекләр *Соң* бәйлеге

Теркәгечләр. Теркәгечләр.Тезүче һәм ияртүче теркәгечләр.

Синтаксис. Жөмләнең баш кисәкләре. Жөмләнең иярчен кисәкләре Кушма жөмлә турында гомуми төшенчә. Тезмә кушма жөмлэләр. Иярченле кушма жөмлә. Иярчен жөмлә. Иярчен ия жөмлә. Иярчен хәбәр жөмлә. Иярчен аергыч жөмлә. Иярчен тәмамлык жөмлә. Хәлнең төрлөре. Иярчен вакыт жөмләле кушма жөмлә Иярчен урын жөмлә. Иярчен максат жөмләле кушма жөмлә. Сүзләр һәм сүзтезмәләр